

- проєктна діяльність сприяє проведенню вчителем спостережень за роботою учнів із виявленням їхніх нахилів та здібностей.

До основних організаційних форм профорієнтаційної роботи зі старшокласниками традиційно відносять: зустрічі з випускниками школи, студентами вищих навчальних закладів; круглі столи; дискусії, тренінги, факультативна робота; перегляди медіа ресурсів; робота з батьками.

Ефективним є застосування нестандартних інноваційних прийомів: запрошення для бесіди відомих у своїй професії людей; залучення дітей до участі в майстер-класах, наприклад, із образотворчого мистецтва, музики, народних ремесел; використання ігрових методів.

Правильний вибір професії зумовлює моральне задоволення, позитивну самооцінку, високу продуктивність праці, якість продукції. Він є точкою, в якій сходяться інтереси особистості та суспільства, поєднання особистих і загальних інтересів.

Література

1. Сидоренко В. Теоретичні засади системи професійної орієнтації в сучасних умовах розвитку суспільства. *Імідж сучасного педагога*. 2006. №8. С. 6–9.
2. Мельник О. В. Професійна орієнтація: теорія і практика: науково-методичний посібник для педагогічних працівників. Івано-Франківськ: “Тіповіт”, 2011. Вип. № 2. 279 с. .
3. Пономаренко Л. О., Стельмах Н. А., Ніколюк Л. І. Розвиток професійної орієнтації в Україні. Київ, Черкаси: [б.в.], 2009. 196 с.

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Ігор Токарчук, Тетяна Якимович

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

***Анотація.** У статті охарактеризовано сучасні засоби формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів технологій. Доведено, що інтерактивні методи, мультимодальні засоби комунікації, інформаційно-комунікаційні технології, тренінги дозволяють майбутнім педагогам відпрацювати навички міжособистісного спілкування в типових навчальних ситуаціях, отримати зворотній зв'язок, скоригувати свою поведінку і знаходити альтернативні способи вирішення проблем.*

***Ключові слова:** інтерактивні методи, мультимодальні засоби комунікації, інформаційно-комунікаційні технології, тренінг.*

Формування й розвиток комунікативних якостей майбутніх педагогів позитивно впливає на їхню професійну компетентність, творчу самореалізацію, освоєння професійної діяльності тощо. Цілком логічно, що за таких умов виникла потреба у переосмисленні накопиченого досвіду, у пошуках нових шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів технологій, формування у них високих рівнів комунікативних якостей. Завдання вищої педагогічної школи – моделювати сучасний освітній сценарій формування комунікативної компетентності педагога.

Результати аналізу педагогічних праць засвідчують велику кількість наукових досліджень, присвячених питанням теорії та практики формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів (О.Гаврилюк [1], К. Касярум [2], Н. Савенкова [4]). Для розвитку компетентної особистості, активного члена суспільства необхідно підвищувати ефективність процесу навчання шляхом перегляду та реформування освіти на всіх рівнях, оскільки існуючі системи не повністю відповідають запитам сучасного суспільства і потребують переорієнтації.

Мета статті – охарактеризувати сучасні засоби формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів технологій.

Комунікативна компетентність є однією з ключових компетенцій, необхідних для успішної педагогічної діяльності. Вона включає в себе знання,

вміння та навички, необхідні для ефективного спілкування з учнями, колегами та батьками. Підбір необхідних засобів розвитку комунікативних якостей необхідно здійснювати з урахуванням того, що такі прийоми та методи повинні сприяти самоорганізації і самоуправлінню молоді. Мова йде не стільки про кількість здобутих майбутніми вчителями технологій знань, засвоєних умінь, а й про практичні навички щодо їх застосування у різних життєвих ситуаціях.

У процесі навчання задіяні декілька каналів сприйняття інформації, таких як зір, слух, дотик та нюх. Це робить навчання доступним для людей з різними стилями навчання. Особливості мультимодальних засобів комунікації в освітньому контексті зумовлені тим, що вони підтримують різноманітні стилі навчання, стимулюючи функції як лівого, так і правого відділів мозку учнів за допомогою аудіо- та візуальних засобів. Візуальна грамотність, наприклад, вимагає «більше, ніж здатність декодувати зображення (що зображення означають)», а також «здатність аналізувати силу зображення та його значення в конкретному контексті» [5, с. 242].

Розвиток комунікативної компетенції – процес тривалий і досить складний. Вибір методів формування й становлення комунікативних якостей повинен обумовлюватися цілями навчання, змістом навчального матеріалу, професійною мотивацією майбутніх педагогів, необхідністю розвитку комунікативних навичок і умінь, потрібних у практичній діяльності. Такими методами формування та становлення комунікативних якостей можуть бути: читання проблемних лекцій і доповідей з активною участю майбутніх педагогів, проведення ділових ігор, тестування, анкетування, індивідуальні бесіди. Ключові шляхи реалізації комунікативної компетенції майбутніх педагогів полягають у тому, що форми, методи та прийоми роботи спрямовані на те, щоб зміст навчального матеріалу був джерелом для самостійного пошуку вирішення проблеми. Комунікативна компетенція забезпечує: 1) вдосконалення умінь і здібностей спілкування в навчально-науковій, соціально-побутовій, соціально-культурній, офіційно-діловій сферах спілкування; 2) оволодіння формами мовленнєвого спілкування в процесі різних видів діяльності; 3)

розвиток уміння й здібностей роботи з навчальним науковим текстом, іншими джерелами інформації; 4) вдосконалення умінь інтерпретації інформації.

Великі можливості в розвитку комунікативної компетенції закладені в методах активного навчання. До таких методів відносять групові дискусії, case-study (розбір практичних ситуацій), баскет-метод (прийняття рішення на основі отриманої інформації), ділові та рольові ігри. Ці методи дають можливість моделювати реальні ситуації та різноманітні аспекти професійної діяльності, знаходити рішення конкретної задачі і відчувати наслідки прийнятих вирішень. Методи активного навчання дуже ефективні, оскільки дозволяють слухачам відпрацювати навички міжособистісного спілкування в типових робочих ситуаціях, отримати зворотній зв'язок, скоригувати свою поведінку і знаходити альтернативні способи вирішення проблем.

Інтерактивні методи навчання, здебільшого, припускають моделювання реальних життєвих ситуацій, спільне рішення проблем, рольові ігри. Вони допомагають ефективно формувати необхідні навички та вміння, прищеплювати громадські цінності та ідеали, створюють атмосферу співробітництва та взаємодії. Ділові ігри моделюють реальні ситуації спілкування, дозволяючи студентам практикувати свої комунікативні навички. Проектна робота вчить студентів співпрацювати один з одним, спілкуватися. Дискусії дають можливість студентам висловлювати свою точку зору, слухати інших і аргументувати свою позицію. Кейси дозволяють студентам аналізувати складні ситуації спілкування і знаходити оптимальні шляхи їх вирішення.

Інтерактивні методи навчання передбачають спільну групову роботу, дебати, моделювання, дискусії, індивідуальні та групові (аналіз ситуації; спрощене судове слухання; асоціативний куш; незакінчені речення). Почуття толерантності, уміння поважати думку іншого, здатність відстоювати власну думку, уміння працювати в колективі розвиває така форма роботи, як дискусія.

Створення виховних ситуацій передбачає розвиток комунікативних навичок, уміння слухати іншого, висловлювати власну думку. Під час аналізу тексту необхідно створювати такі ситуації, де майбутні викладачі трудового

навчання і технологій могли виявити співпереживання, турботу, взаємодопомогу тощо; ситуації вибору, де кожен студент міг вибрати модель власної поведінки, яка є для нього найбільш прийнятною, обґрунтовуючи при цьому мотиви поведінки.

Інформаційно-комунікаційні технології дають можливість педагогам творчо використовувати цифрові технології, удосконалювати свої професійні навички і розширювати застосування мультимодальних засобів комунікації в освітньому процесі. Більшість педагогів добирає ресурси, що відповідають особливостям здобувачів, порівнюють ресурси, спираючись на спеціальні критерії, зокрема: надійність, якість, придатність, дизайн, інтерактивність, привабливість [3, с.156].

Соціальні мережі використовуються для створення онлайн-спільнот, де студенти можуть спілкуватися один з одним, ділитися своїми ідеями та досвідом. Віртуальні лабораторії дають можливість студентам практикувати свої комунікативні навички в безпечному і контрольованому середовищі. Вебінари дозволяють студентам спілкуватися. Електронні навчальні курси містять матеріали, які допомагають студентам розвивати свої комунікативні навички.

Тренінг можна виділити як окрему категорію в класифікації методів навчання, тому що він поєднує в собі активні методи поряд з традиційними методами. Інформативна частина тренінгу складається з коротких лекцій, а практична частина може включати в себе ділові та рольові ігри, групові дискусії, розбір практичних ситуацій, що сприяє більш ефективному розвитку комунікативної компетенції. Цей метод навчання закріплює і розвиває необхідні знання, вміння і навички, змінює ставлення учасників тренінгу до власного досвіду і застосовуються у роботі підходам у процесі проживання або моделювання спеціально заданих ситуацій.

Використання соціально-психологічного тренінгу сприяє формуванню комунікативних умінь взаємодії учасників навчального процесу. Соціально-психологічний тренінг є ефективним методом для покращення комунікативних

якостей, і здобуття навичок міжособистісного спілкування. Тренінги з розвитку комунікативних навичок вчать студентів ефективно спілкуватися, слухати, задавати питання, давати і отримувати зворотний зв'язок. Тренінги з медіаграмотності вчать студентів критично оцінювати інформацію, яку вони отримують з ЗМІ.

Важливо зазначити, що формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів технологій - це комплексна задача, яка потребує системного підходу. Використання сучасних засобів може значно полегшити цю задачу і зробити процес навчання більш ефективним. У процесі підготовки сучасного вчителя технологій навчання мають використовувати як традиційні, так і інноваційні засоби формування комунікативної компетентності. Потрібно, щоб вони були у постійному взаємозв'язку і доповнювали один одного. Виявлено чинники формування комунікативних якостей майбутніх педагогів.

Література

1. Гаврилук О.О. Формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами позааудиторної роботи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. : 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / О.О. Гаврилук. Кіровоград, 2007. 22 с.
2. Касярум К.В. Формування комунікативної компетенції магістрантів педагогічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : автореф.. На здобуття. наук : спец. 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / К. В. Касярум; Черкас. Ун-т Б. Хмельницького. Черкаси, 2011. 20 с.
3. Морзе Н. В., Василенко М. В., Смирнова-Трибульська Є. М. Деякі результати дослідження в галузі формування цифрової компетентності педагогів закладів середньої освіти. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2021. № 10. С. 149–165.
4. Савенкова Л.О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт соціально-психологічного управління : [монографія]; Київ.. Екон. Ун-т Вадима Гетьмана. К. : КНЕУ, 2005. 208 с

5. Якимович Т. Д., Зінчук І. В., Мичка-Левченко Ю. З. Особливості формування визначено сучасного педагога. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: зб. Наук. Праць. Київ: ВД «Гельветика», 2022. Вип. 85. С. 242–245.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Ольга Трегуб, Олег Конарєв

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

***Анотація.** Задачі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до інформаційної діяльності акцентують увагу на використанні інформаційних технологій у середовищі навчального закладу. Висвітлюється роль інформаційно-освітнього середовища, структурованої соціально-професійної інфраструктури, інноваційних процесів в середній педагогічній освіті та використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці вчителів трудового навчання та технологій. Підкреслюється, що ці компоненти об'єднуються для забезпечення ефективного розвитку компетентностей майбутніх вчителів трудового навчання та технологій та їх готовності до інформаційної діяльності.*

***Ключові слова:** інформаційні технології, педагогічна освіта, трудове навчання, інноваційні педагогічні технології, інформаційна діяльність.*

У ХХІ столітті суспільний розвиток зазнає значних змін, і однією з його ключових рис є загальне прийняття гуманістичних цінностей та активна інтеграція і розвиток глобальної спільноти. Цей напрямок стає потужним каталізатором розвитку усіх сфер життя. Особливо важливою є роль освіти, яка вважається фундаментом прогресу суспільства. Це створює нові вимоги до всіх аспектів освітньої системи, включаючи підготовку майбутніх учителів у сфері праці та технологій.